IL-MONASTERU TA' STAVROVOUNI, ĊIPRU

Noel Muscat ofm

Forsi huma ftit dawk li jafu li l-gżira ta' Ċipru hi marbuta ħaġa waħda mal-Art Imqaddsa. Ċipru tissemma diversi drabi fil-Bibbja bħala l-art tal-Kittim, b'riferiment ukoll għall-belt antika ta' Kition (fdalijiet arkeoloġiċi ta' din il-belt jinsabu fil-belt moderna ta' Larnaca). F'Ġeremija 2,10 u Eżekjel 27,6 insibu riferimenti għall-"gżejjer tal-Kittim", li jindikaw il-gżejjer Griegi inġenerali, imma b'mod partikulari l-gżira ta' Ċipru. Ċipru ġiet evanġelizzata

mill-Appostlu Pawlu, flimkien ma' Barnaba, waqt l-ewwel vjaġġ missjunarju tiegħu, meta qasam il-gżira minn Salamina sa Pafos (Atti 13,4-13). Sal-lum il-ġurnata għadu meqjum is-santwarju fejn indifen San Barnaba, li kien Ċiprijota.

Barra mill-fatt li Ċipru hi art biblika, hi wkoll gżira sinjura fit-tradizzjoni monastika orjentali. Il-gżira hi miżgħuda b'monasteri li fihom huma meqjuma diversi qaddisin lokali, ħafna minnhom monaċi. Fuq kollox Ċipru hi wkoll marbuta mal-istorja tal-Kruċjati u tal-preżenza Franġiskana fl-Art Imqaddsa. Kien wara l-waqgħa ta' Akri fl-1291 li diversi Kristjani Latini sabu kenn f'Ċipru, fosthom l-Ordnijiet Kavallereski u l-istess Patrijiet Franġiskani tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa, li dejjem żammew Ċipru bħala l-aktar post qrib biex minnu jkunu jistgħu jirritornaw lejn l-Art Imqaddsa appena s-sitwazzjoni titjieb.

Dan l-isfond storiku jservi biex aħna napprofondixxu aktar il-karattru Kristjan tal-gżira ta' Ċipru, l-aktar bir-rabta tiegħu mal-Art Imqaddsa. Wieħed mill-monasteri li l-aktar ifakkruna fl-Art Imqaddsa fuq il-gżira ta' Ċipru hu dak magħruf bħala Stavrovouni, il-Monasteru tas-Salib.

Santa Elena fil-bir fejn sabet is-Salib

Il-Monasteru ta' Stavrovouni

Il-Monasteru Grieg Ortodoss ta' Stavrovouni jinsab fuq quċċata ta' muntanja msemmija għalih 19-il kilometru bogħod mill-belt ta' Larnaca fuq il-kosta tax-xlokk ta' Ċipru. Din il-muntanja kienet oriġinarjament magħrufa bl-isem ta' Olympus, imma llum dan l-isem hu mogħti lill-ogħla muntanja tal-katina tat-Troodos, li huma l-aktar muntanji għoljin tal-gżira ta' Ċipru. L-isem ġej minn żewġ kelmiet Griegi, *stavrós* (salib) u *vounó* (muntanja). Mela l-isem ifisser "Muntanja tas-Salib".

Tradizzjoni antikissima f'Ċipru tgħid li Stavrovouni hu wieħed mill-eqdem monasteri tad-dinja. Dan il-monasteru twaqqaf minn Santa Elena, omm l-Imperatur Biżantin Kostantinu I l-Kbir. Il-kronista Ċiprijota tas-seklu 15, Leontios Makhairas, jikteb li fi tmiem l-ewwel Sinodu (Konċilju) Ekumeniku ta' Nicea (325), Elena marret f'pellegrinaġġ lejn l-Art Imqaddsa, fejn hi skopriet l-għuda tal-veru

salib li fuqu ġie msallab Ġesù. It-tradizzjoni tas-sejba tas-salib hi marbuta mal-Bażilika tal-Qabar ta' Kristu f'Ġerusalemm, fejn il-Franġiskani jqimu l-Kripta tas-Sejba tas-Salib. Elena ġarret parti mir-relikwa tas-salib lejn Kostantinopli, flimkien mas-slaleb l-oħrajn tal-ħallelin li ġew misluba ma' Ġesù. Imma hi hu sejra lura lejn il-belt kapitali Biżantina, il-ġifen li kienet fuqu nqabad f'tempesta u spiċċat fuq il-kosta tal-gżira ta' Ċipru. B'hekk hi ddeċidiet li tħalli wieħed minn dawn is-slaleb f'Ċipru. Tradizzjoni lokali tgħid li b'mod mirakoluż is-Salib Imqaddes ġie trasferit fuq il-quċċata tal-muntanja, u li kien jidher dawl qawwi jiddi fuq din il-muntanja. Kull sforz biex iniżżlu r-relikwi tas-Salib kien għalxejn, u għalhekk Elena ddeċidiet li tħalli biċċa mis-Salib ta' Ġesù bħala relikwa u bniet kappella żgħira fuq il-muntanja biex tħarisha.

B'hekk Stavrovouni hu meqjus bħala wieħed mill-eqdem monasteri tad-dinja, flimkien ma' dawk ta' Sant'Atanasju (344), Sant'Anton Abbati (356), San Makarju (360), San Gabrijel (Mnor Gabriel) (397), Sant'Ewtimju (460), San Saba (Mar Saba) (483) u Santa Katerina tas-Sinaj (565). Dawn il-monasteri jinsabu kollha jew fl-Eġittu, jew fis-Sirja, jew fit-Turkija, jew fid-deżert tal-Lhudija fil-Palestina, kollha żoni sagri għall-monakeżimu tal-bidu.

Storja tal-Monasteru ta' Stavrovouni

Kif rajna, Stavrovouni hu l-eqdem monasteru

dokumentat fid-dinja. L-eqdem xhieda miktuba tmur lura għall-perjodu Biżantin, u tipprova li Stavrovouni kien ċentru importanti reliġjuż sa misseklu 4. L-informazzjoni dwar dan jagħtihielna pellegrin Russu, l-Abbati Danjel, li kien żar Ċipru fis-sena 1106, fl-era Kruċjata. Hu jinnota li s-Salib Imqaddes kien ġie mqiegħed fuq il-Muntanja Olympus bl-iskop li "jkeċċi l-ispirti ħżiena u jfejjaq kull xorta ta' mard." Hu jżid: "Dan is-salib hu bħal meteorita, għaliex mhux wieqaf fuq l-art, billi l-Ispirtu s-Santu jżommu mdendel fl-arja fi spazju vojt. Jiena, bniedem li ma jistħoqqlix, inżilt għarkopptejja quddiem dan l-oġġett qaddis u misterjuż, u bl-għajnejn midinba tiegħi rajt il-grazzja qaddisa li hi preżenti f'dan il-post."

Wara t-twaqqif tiegħu, Stavrovouni ġie okkupat minn monaċi Ortodossi li kienu jgħixu skont ir-Regola ta' San Bażilju. Għandna aktar informazzjoni storika dwar il-monasteru minn viżitaturi oċċidentali li marru Ċipru fis-seklu 13. Willibrand de Oldenburg żar Stavrovouni fl-1211 u kiteb: "Is-salib tal-Ħalliel it-Tajjeb jinsab fuq l-ogħla muntanja ta' Ċipru" (imma nafu li Stavrovouni, 689 metru, fil-fatt, mhijiex l-ogħla muntanja, għax din hi l-muntanja Olympos fit-Trodoos, 1952 metru). Fl-1305 Ludolph von Suchem kiteb: "Il-muntanja hi bħall-Muntanja Tabor li fuqha jgħixu l-monaċi Benedittini. Mill-quċċata tagħha wieħed jista' jara l-Libanu." Fil-fatt, fi ġranet ċari ħafna taxxitwa l-muntanji tal-Libanu jidhru fil-bogħod, 'il hemm

Il-Muntanja ta' Stavrovouni bil-Monasteru fuq il-quċċata

mill-baħar li jifred il-Libanu mill-gżira ta' Ċipru.

Wara l-waqgħa tar-Renju Latin ta' Ġerusalemm, ir-Re Richard I tal-Ingilterra okkupa Ċipru fl-1191 u biegħ il-gżira lill-kavallieri Templari. Dawn għaddew il-gżira lill-familja rjali ta' Lusignan, li damu jirrenjaw fuq Ċipru mill-1192 sal-1489. Kien żmien li fih Ċipru kien taħt ħakma Latina, u li matulu l-Franġiskani kellhom ukoll rwol importanti. Naturalment dan iż-żmien ma jitqiesx bħala żmien feliċi mill-Griegi Ortodossi, li sfaw imkeċċijin minn Stavrovouni, li ngħata lill-monaċi Benedittini. Mill-1489 sal-invażjoni Torka tal-1571, Ċipru għadda f'idejn il-ħakma tal-Venezjani, li kienu jiddefendu d-drittijiet tal-monaċi Ortodossi bħala l-veri proprjetarji tal-Monasteru ta' Stravrovouni.

Matul l-istorja twila tiegħu, l-monasteru ta' Stavrovouni għadda minn perjodi ta' faqar kbir u ta' tbatija minħabba diversi invażjonijiet fuq il-gżira. Illum il-ġurnata kull ma fadal mis-Salib Imqaddes hi relikwa żgħira, li dwarha nitkellmu aktar tard. Fl-1598 in-nobbli Kryštof Harant mill-Boemja kiteb: "Ħadd ma jaf x'għamlu t-Torok bis-Salib Imqaddes." It-Torok Ottomani nvadew Ċipru fl-1570 meta niżlu Pafos. Huma malajr ħakmu l-gżira taħt idejhom u waslu Nicosia. Fis-6 ta' Lulju ta' dik is-sena huma attakkaw il-Monasteru ta' Stavrovouni. Diversi nsara li kienu daħlu fil-monasteru għall-kenn sofrew il-martirju flimkien mal-monaċi preżenti hemmhekk. It-Torok serqu kull ma sabu u taw in-nar lill-monasteru.

Il-monaċi ma damux ma reġgħu lura biex jgħixu fil-monasteru, imma minħabba l-periklu tal-post u l-fatt li kien iżolat u mhux komdu huma kienu joqogħdu fil-monasteru dipendenti (Metochia, jew monasteri dipendenti) ta' Agia Varvara (Santa Barbara), ftit 'l isfel taħt il-muntanja. Kienu baqgħu jamministraw il-Monasteru ta' Stavrovouni. Sfortunatament fl-1888 wieħed minnhom ħalla xi lampieri taż-żejt mixgħulin fil-knisja tal-monasteru u dan ħa n-nar. L-unika relikwa li ġiet salvata kienet dik tas-Salib Imqaddes, li hi ingastata f'relikwarju rikk tal-fidda forma ta'

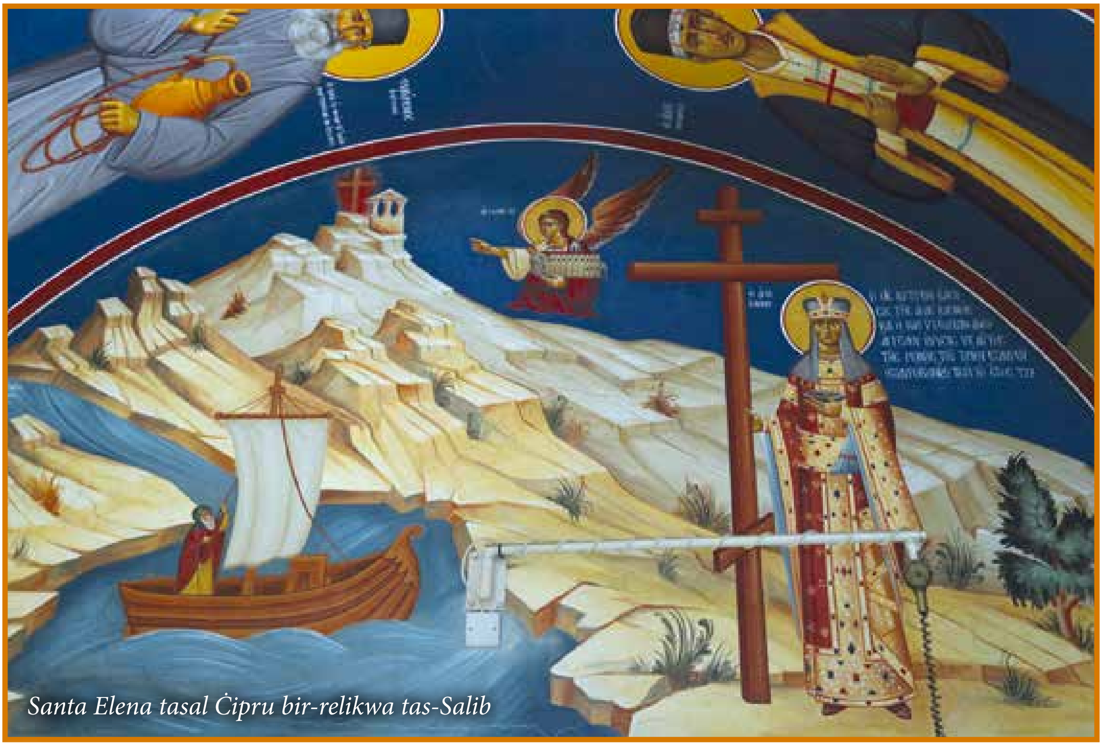

Santa Elena tasal Ċipru bir-relikwa tas-Salib

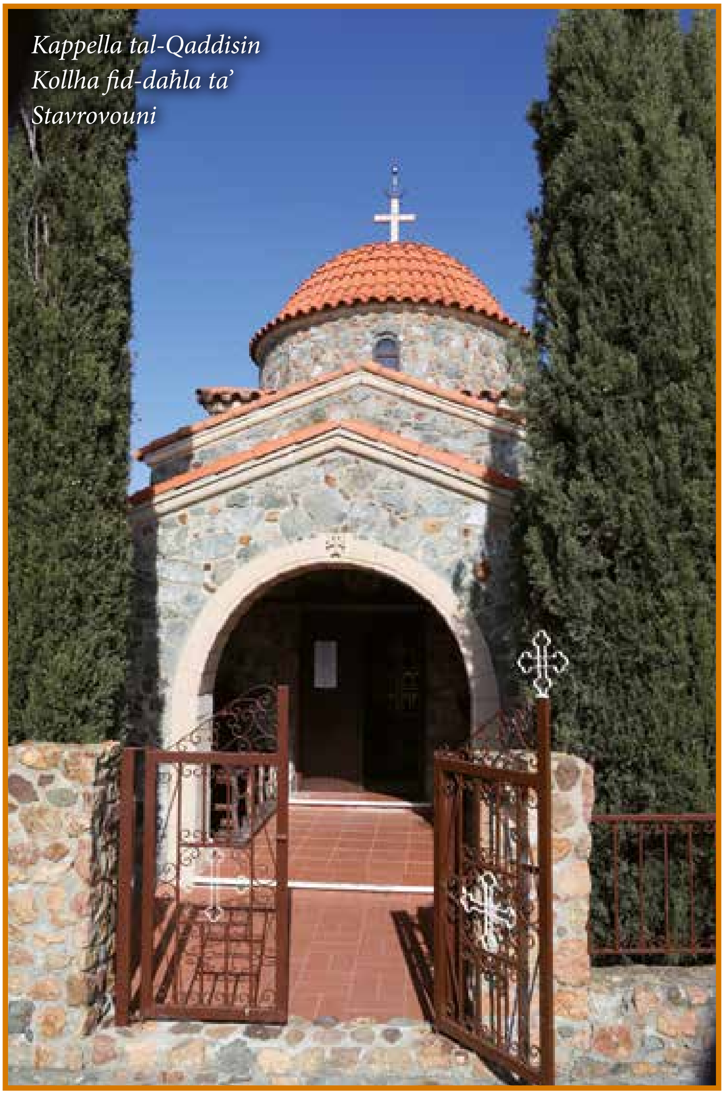

Kappella tal-Qaddisin Kollha fid-daħla ta' Stavrovouni

salib, li għadu jeżisti fuq Stavrovouni.

Wara li l-monasteru reġa' inbena, fl-1889 wasal minn Monte Athos l-Abbati Dionysius, li ngħaqdu miegħu tliet monaċi Ċiprijoti li kienu wkoll fil-Monte Athos, Varnavas, Kallinikos u Gregorios. Dawn kellhom jagħtu ħajja ġdida lil dan il-monasteru famuż, l-aktar wara li fl-1878 Ċipru għaddiet minn taħt il-ħakma tat-Torok Ottomani għall-ħakma Ingliża, li damet sal-indipendenza tal-gżira fl-1960.

Bil-mod il-mod il-Monasteru ta' Stavrovouni sar iċ-ċentru spiritwali tal-gżira ta' Ċipru. Il-monasteru tant kiber li, lejn nofs is-seklu 20, kienu jiġu iffurmati fih diversi monaċi li mbagħad kienu jintbagħtu biex iwaqqfu u jkabbru monasteri Ortodossi oħrajn.

Il-Monasteru u r-Relikwi

L-aktar relikwa prezzjuża li jħares il-Monasteru ta' Stavrovouni fil-knisja prinċipali tiegħu hi dik tal-biċċa tas-Salib Imqaddes li tħalliet hemmhekk minn Santa Elena. Kif rajna, hemm xhieda antika li kienet issostni li din ir-relikwa kienet mirakolożament tinsab imdendla waħedha fl-arja. Illum il-ġurnata din ir-relikwa tinsab ingastata f'salib kbir u rikk tal-fidda, fuq in-naħa tal-lemin tal-ikonostasi tal-knisja tal-monasteru.

Relikwi oħrajn li għadhom fil-monasteru u li tħallew minn Santa Elena jinkludu s-Salib tal-Ħalliel it-Tajjeb, musmar tal-passjoni, u parti mill-ħabel li bih Ġesù ġie marbut fuq is-Salib.

Il-knisja tal-monasteru hi naturalment iċ-ċentru storiku u spiritwali ta' din l-istituzzjoni monastika Griega Ortodossa. Barra mir-relikwa tas-Salib Imqaddes, fil-knisja wieħed jista' jammira l-affreski u l-ikoni li saru wara li l-knisja ġiet irrestawrata. L-awtur ta' dawn l-affreski hu r-raħeb Kallinikos, li kien jgħix fi Stavrovouni. Il-leġġenda tal-fondazzjoni tal-monasteru hi mfakkra fl-affreski ta' Santa Elena li ssib is-Salib f'Ġerusalemm, u ta' Santa Elena li tasal Ċipru bir-relikwa tas-Salib wara li spiċċat fuq il-gżira f'nawfraġju waqt tempesta.

Il-Monasteru ta' Stavrovouni hu wieħed mill-aktar importanti fl-Ortodossija. Hu monasteru li jħares

Monasteru ta' Stavrovouni

stil ta' ħajja komuni bħall-Monasteri ta' Monte Athos, u għaldaqstant il-monaċi jgħixu ħajja iebsa ta' talb u penitenza. Il-monasteru kien antikament interdett għan-nisa, imma llum il-ġurnata hu miftuħ għall-viżitaturi f'ċerti ħinijiet u żminijiet.

Malli wieħed jasal fuq il-muntanja ta' Stavrovouni, l-ewwel ma jilmaħ hi l-kappella tal-Qaddisin kollha, li tinsab barra mill-monasteru proprju, ftit 'l isfel fuq il-muntanja. Hi kappella li fiha hemm affreski sbieħ. Minn hemm wieħed jitla' bil-mixi biex jidħol fir-reċint tal-monasteru. Naturalment mhux permess li wieħed iżur il-monasteru kollu, imma biss il-parti miftuħa għall-pellegrini, li tinkludi kjostru u l-knisja prinċipali, flimkien ma' mużew żgħir ta' tifkiriet antiki. Il-knisja hi ta' dimensjoni mhux kbira, u bħall-knejjes Ortodossi hi miksija bl-affreski u ikoni, li barra mill-qaddisin Ortodossi, jirrappreżentaw il-ġrajja tal-leġġenda tal-miġja tas-Salib permezz ta' Santa Elena.

Ir-relikwa tal-Veru Linju inkastonata f'salib tassew rikk tal-fidda tinsab fuq il-lemin tal-knisja. Il-pellegrini kollha jistgħu jersqu biex iqimuha u jbusuha b'venerazzjoni, imma mhux permess li wieħed jieħu ritratti tagħha. Hemm dejjem raħeb Ortodoss għassa ma' din ir-relikwa prezzjuża li hi ċ-ċentru ta' qima ta' dan il-monasteru uniku u speċjali li jifforma parti importanti mill-istorja tal-gżira ta' Ċipru, li dejjem kienet fortizza ta' Ortodossija Kristjana, anke jekk mhedda mill-Iżlamizzazzjoni tat-Turkija. F'din l-istorja l-Monasteru ta' Stavrovouni jibqa' jiddi b'dija li tixtered fuq il-gżira tal-Appostli Pawlu u Barnaba, imqaddsa bil-preżenza tas-Salib miġjub minn Ġerusalemm, u magħquda ħaġa waħda mal-Art Imqaddsa.